

Luk 16, 9
Votum/groet Sela; gebed; Wij volgen u (kicl); lezen Luk 16, 1-15; Opw 544; preek; Licht Aan; wet met 1Tim 6; https://www.youtube.com/watch?v=P8OomAhvIwQ ; Opw 775 (kicl); gebed; collecte; Ps 150 (PP); zegen
Bergschenhoek 2.2.2020

Preek oorspronkelijk in een serie over discipelschap onder het thema: Als leerlingen van Jezus delen we.

Inleiding dia

Deze preek gaat over geld. Hoe je ermee omgaat welteverstaan. Geld... Iedereen heeft zijn eigen verhouding met geld. We praten er misschien niet graag over. Hoeveel je verdient en wat je ermee doet. Ik word zelf altijd een beetje zenuwachtig van geld. Voel me niet thuis in de wereld van geld en financiën. Als het in de kerk gaat over begroting en geld, doe ik er het zwijgen toe. Niks voor mij. Ik heb een hekel aan de macht die geld heeft. Over mensen. Maar net zo goed en misschien wel meer over mijzelf. Het zit mij niet lekker dat ik een gevoel van zekerheid en onaantastbaarheid heb, als ik weet dat er geld genoeg op mijn rekening staat. Het stoort mij dat ik me onzeker en zelfs bang kan voelen, als ik een tijd krap bij kas zit en mij afvraag of ik die en die rekening wel kan betalen. 't Is maar geld, zeg ik dan. Maar zo voelt het niet.

Hoe ga je goed om met geld? Nou beschouw ik mezelf niet bepaald als een lichtend voorbeeld op dit vlak. Maar goed, wie is dat wél? De een houdt er misschien net teveel van, de ander is er net te bang voor. Geld doet ons allemaal vaak meer dan ons lief is, denk ik. Tijd om het beest in de bek te kijken. Met Jezus. Kan pijn doen, ons raken in het hart, in de portemonnee, maar bevrijden wil het jou en mij zeker!

Jezus is kritisch op geld dia

Ik ontdekte iets dat ik nog niet eerder zo gezien had: Jezus heeft het vaak over geld. Van alle onderwerpen die Jezus bespreekt staat het koninkrijk van God stijf op 1, maar geld is een goede tweede. Jezus vertelde gelijkenissen over geld: de rijke dwaas (Luk 12, 16-21), de gelijkenis van de talenten (Matt 25, 14-30) bijvoorbeeld. Verschillende ontmoetingen die Jezus heeft draaien om geld en bezit: Zacheüs, de rijke tollenaar (Luk 19, 1-10), of de rijke jongeling die zo houdt van zijn bezit (Luk 18, 18-30). In de Bergrede gaat Jezus uitgebreid in op geld en bezit (Matt 6, 19-34). Geld is voor Jezus een belangrijk onderwerp dus. Jezus voelde goed aan, hoe belangrijk geld en alles wat ermee samenhangt al was in zijn tijd en nog steeds is in de tijd waarin wij leven...

En wat opvalt: geld is niet neutraal bij Jezus. Jezus noemt geld een afgod. Afgoden, daar heb je er meer van: aanzien, traditie, je lichaam, seks... Maar geen van deze afgoden heeft bij Jezus een naam. Geld wél. Geld is de enige abstracte afgod, zeg maar, met een naam in de Bijbel. Mammon. Vermoedelijk afgeleid van het Hebreeuwse woord dat *vertrouwen* betekent

(vgl. amen). Dat wat zekerheid geeft. Dat waarop jij mens je vertrouwen stelt. Precies die macht heeft geld. Geld is een soort alomtegenwoordige kracht en macht die altijd iets doet met mensen en vaak iets dat niet goed is. Het gaat snel richting onrecht en onbetrouwbaarheid. Geld brengt slechte dingen in mensen naar boven. Geld geeft een gevoel van zekerheid in onzekere tijden. Geeft status onder de mensen. Geeft de volgorde van belangrijkheid aan in de samenleving. Ongelofelijk eigenlijk wat dat rottige geld allemaal teweeg kan brengen in onze wereld! Jezus had het feilloos door. Daarom vindt Hij geld een belangrijk onderwerp. Jezus stelt de macht van geld aan de kaak.

Mammon noemt Jezus deze god. De Bijbel in Gewone Taal wil het liefst zo dicht mogelijk op de huid vertalen en heeft het daarom steeds over 'dat ellendige geld'. Mooi gezegd vind ik. Precies de gevoelswaarde die geld voor Jezus heeft. Dat ellendige geld. Rotspul. Een duistere, demonische macht. Voordat je met elkaar gaat praten over de vraag 'wat doe jij met jouw geld' zou je eerst in gesprek moeten over de vraag 'wat doet jouw geld met jou'. Lijkt mij een mooie beginvraag voor een gesprek met je kring...

Wie dien jij echt? **dia**

Wat betekent geld voor jou? Goeie vraag om mee te beginnen... Maar het antwoord op die vraag wordt bepaald door een vraag die daar nog weer vóór komt. Namelijk de vraag wat *God* voor jou betekent. Wie is Hij voor jou? Jezus legt veel nadruk op geld. Omdat juist rondom geld de ware gesteldheid van je hart bloot komt te liggen. Wie dien jij echt, God of Mammon? Allebei kan niet, zegt Jezus. Dat gaat altijd botsen en wringen. Het is óf God óf 'dat ellendige geld'. **Dia** Ik kwam tegen dat Billy Graham, de bekende Amerikaanse evangelist, ooit gezegd schijnt te hebben: *'If a person gets his attitude towards money straight, it will help straighten out almost every other area in his life'*. Vrij vertaald: zeg mij hoe jij met geld omgaat, en ik zeg je hoe je hart ervoor staat.

Dia Dat komt aan... Bij mij wel tenminste. Bij de Farizeeën die naar Jezus staan te luisteren in ieder geval. *'De Farizeeën, die geldzuchtig waren, hoorden dit alles en ze haalden honend hun neus voor Hem op'*. Het staat er echt. Ze halen hun neus voor Jezus op, omdat Jezus de vinger legt op de zere plek. Wie dien je nou echt, God of dat ellendige geld? Jezus heeft het over de *werkelijk belangrijke dingen*. Dat zijn de dingen van God, en zijn koninkrijk, zijn zorg, zijn liefde en genade. Daarbij vergeleken is geld niks natuurlijk, peanuts, klein spul. Dus zegt Jezus: *'Wie betrouwbaar is in het geringste – dus: dat kleine rottige geld – is ook betrouwbaar als het om veel gaat – dus: de grote dingen van Gods koninkrijk, en wie oneerlijk is in het geringste is ook oneerlijk als het om veel gaat. Als jullie al onbetrouwbaar blijken in de omgang met de valse mammon, wie zal jullie dan de werkelijk belangrijke dingen toevertrouwen?'* Voel je wat Jezus zegt? Geld is niet neutraal. Hoe jij ermee omgaat ook niet. Ben je betrouwbaar met het kleine geld? Dan vertrouwt God ook het grote van zijn Koninkrijk aan je toe. Ben je al oneerlijk met dat kleine geld? Wat moet je dan aan met de echt belangrijke dingen die God geeft?

Dus: wie dien jij echt? Kijk es met Jezus mee in de spiegel. Maarten Luther had gelijk volgens mij. Hij zei dat een mens drie bekeringen nodig heeft in zijn leven. Die van het hart, die van het verstand, en die van de portemonnee...

Gebruik je geld slim **dia**

Jezus beschouwt geld als een gevaarlijke macht. Dan zou je haast verwachten dat Hij zegt: Dus blijf er maar lekker ver bij vandaan. Maar dat zegt Jezus dus overduidelijk niet. En dat brengt me bij die gelijkenis die Jezus vertelt. Geld is rotspul, maak er daarom maar liever goed gebruik van.

Want daar gaat het over in dit verhaal. Een nogal opmerkelijk verhaal, vind je niet? Het gaat over een onrechtvaardige rentmeester. Zeg maar een financieel manager die het niet zo nauw neemt met de regels. Een soort graaibankier die zijn eigen gang gaat met andermans geld. Op een dag krijgt zijn baas lucht van zijn doen en laten. Hij wordt op het matje geroepen. En de laan uit gestuurd. Pak je spullen maar in, niet meer welkom. Daar gaat hij. Maar wat nu, bedenkt hij, op het land werken kan ik niet en voor bedelen ben ik te trots. Dan krijgt de man een lumineus idee. Hij roept de pachters in zijn kantoor, de onderknuppels zeg maar. Vraagt hen naar de schuld bij de landeigenaar. Bij elk van vervangt hij het oude schuldbewijs door een nieuwe. Honderd vaten olijfolie? Maak er maar vijftig van. Honderd balen graan? Maak er maar tachtig van.

Je zou verwachten dat zijn baas door het plafond schiet van kwaadheid. Maar nee... Hij prijst zijn manager. Dat heb je slim aangepakt! Jezus herhaalt dat later nog eens in de toespitsing van dat verhaal. Ook Hij geeft deze manager met zijn sjoemelproduct een compliment. Maar hoe even, het is pure diefstal wat die man doet! Wat is er goed aan? Nou, kijk goed! Het lijkt erop dat hij zichzelf in de schulden steekt. Die pachters ontvangen een flinke kwijtschelding. Dus zal de schade op die rentmeester verhaald worden, als straks zijn baas erachter komt. Hij zal voor de kosten moeten opdraaien. Maar ja, hij heeft geen baan meer en van een kale kip kun je toch niet plukken. De manager zal de rest van zijn dagen slijten in armoë. Maar – en nou komt het – over onderdak en levensonderhoud hoeft hij niet in te zitten. Want die pachters zijn blij met hem natuurlijk. Hij heeft er een hele vriendengroep bij gekregen. Zij zullen hun deuren voor hem open zetten. Zie je, hoe slim? Dus krijgt hij een compliment. Niet vanwege zijn gesjoemel. Maar vanwege zijn uitgekookte overleg. Hij heeft vrienden gemaakt met geld. En dat is wat Jezus in hem prijst!

Maak vrienden met dat ellendige geld **dia**

En zo vat ik de les op van deze gelijkenis dus. Jezus laat er geen onduidelijkheid over bestaan: geld is rotspul, *money sucks*, Mammon is een smerige, onrecht in de hand werkende macht. Yek! Maak er daarom maar liever goed gebruik van. Gebruik het op precies de tegenovergestelde manier als je zou verwachten. Niet om er onrecht en ongelijkheid mee in stand te houden, de anderen de ogen uit te steken. Nee, doe er goede dingen mee. Maak er

anderen blij mee. Laat hun levens opbloeien. Of, in de woorden van Jezus: Maak er vrienden mee.

Ik vind dat zo briljant van Jezus! Soms lijkt in de Bijbel rijkdom zelf het probleem: het is niet goed om rijk te zijn. Alle welgestelden in de kerk beginnen onrustig op hun stoel te schuiven. Maar Jezus zegt hier: Het maakt niet uit hoeveel je hebt. Veel of weinig geld hebben is niet het punt. Maar wat jij ermee doet, dat is het punt, daar gaat het om. Maak je vrienden met je geld? Gebruik je het om het leven van een ander die het minder goed dan jij heeft getroffen, te laten opbloeien? Kortom: kun je delen van je rijkdom? Durf je zeggen: ik deel. Ik kan met minder toe voor mezelf. Ook dan komt het helemaal goed met mij. Want God zorgt. Of de mensen die ik blij heb gemaakt met mijn geld... Dat is echte vrijheid! Niet jouw geld heerst over jou, maar jij heerst over jouw geld...

En ik hoor Jezus ook nog iets anders zeggen. Inderdaad, maak vrienden met je geld. En doe het nu, zolang het nog kan. Dat is pas goed investeren voor later. Want er komt een moment dat ook jouw boeken open gaan. En de balans wordt opgemaakt. Word je welkom geheten daar bij die eeuwige tenten van God? Of zullen er mensen staan die zeggen: *'O, moet je kijken, daar heb je ze hoor, van die christenen, wat zongen ze mooi, zondag aan zondag, maar zuinig als ze waren! Mijn vrienden zijn het nooit geworden!'* Een geldbedrag overboeken kan dan niet meer. Wapperen met je creditcard zal je niet redden. Zo belangrijk is het dus. Maak vooral vrienden met dat ellendige geld! Het zal mee beslissen over wel of niet mogen wonen in de eeuwige tenten van God...

Zo hoor ik Jezus over geld. Ontdekkend. Confronterend soms. Maar wat mij betreft vooral bevrijdend. Geld is een rotmacht. Mammon die je betovert en bespeelt. Laat je er niet door inpalmen. Gebruik het op een koninklijke manier, op een manier die past bij het koninkrijk van Jezus!

Amen